

Õiguskantsleri Kantselei

Liisa-Ly Pakosta
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 14.11.2024 nr 8-3/5169-11

Meie 29.11.2024 nr 18-2/241878/2407012

Kohtumenetluse tõhustamise ettepanekutest

Austatud minister

Palusite arvamust kohtumenetluse tõhustamiseks Justiitsministeeriumile esitatud ettepanekute kohta.

Sotsiaalhoolekande seaduse § 105 lõike 5 muudatusega kavandatakse täisealise isiku tema nõusolekuta hoolekandenasutusse hooldamisele paigutamist pikendada praeguse ühe aasta asemel kuni viie aastani. Välja pakutud viieaastane intervall kinnisesse asutusse paigutatud inimese seisundi hindamiste vahel on liialt pikk. Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on oma varasemas praktikas kinnisesse asutusse paigutatud inimese seisundi hindamist pidanud ka 15-kuulise perioodi järel liiga pikaks vahemikuks ([Herczegfalvy vs. Austria](#), p 77). Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee (CPT) on Eestis tahtest olenematule ravile paigutamist hinnates märkinud, et regulaarne vajaduse ülevaatamine peaks olema korraldatud vähemalt kord aastas (CPT ([2011](#)) 15, p 131). EIK on hilisemas kohtupraktikas rõhutanud, et inimese kinnipidamise vajadust tuleb hinnata mõistliku ajalise intervalliga. Veelgi enam, ka perioodiliste hindamiste vahel ilmnunud relevantseid asjaolusid tuleb hinnata ilma ebamõistliku viivitusega ([Bjerg vs Denmark](#), p 35).

Kohtumenetluse tõhustamise eesmärgil muudatusi planeerides tuleb arvestada Eesti Vabariigi põhiseaduse §-s 15 sätestatud igaühe õigusega pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Selles valguses on küsitavad nii tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 179 lõike 3 muutmise ettepanek, mis tõstetaks riigi kasuks menetluskulude väljamõistmisel selle vaidlustamise piirmäära 100 eurolt 500 eurole, kui ka perehüvitiste seaduse muutmise ettepanek, mille järgi ei saa vaidlustada haldusorgani otsust menetlusvälise elatisabi andmisest keeldumise kohta. Viimase kohta toodud õigustust („Taotlejal jääb õigus pöörduda kohtusse või täitemenetlusse ja taotleda sellega seotud elatisabi.“) ei saa pidada PS § 15 tagamisel piisavaks.

Ettepaneku kohaselt makstaks elatisabi mh tingimusel, et on tõenäoline, et kohustatud isik ei täidaks ülalpidamiskohustust vähemasti mitte tervikuna ka kohtulahendi alusel. Kui haldusorgan eksib, pidades kohustuse täitmist tõenäoliseks olukorras, kus see tegelikult tõenäoline ei ole, siis suunaks ettepaneku seletus abivajava inimese perspektiivitusse menetlusse. Maakohtus toimuva menetluse kohtukulud jääks ilmselt samuti tema kanda, sest neid ei saaks panna eksinud haldusorganile, kes ei ole ju maakohtu menetluses menetlusosaline. Paralleelseid samas küsimuses toimuvaid kohtumenetlusi tuleks muidugi püüda vältida, aga lahenduseks võiks olla ka erinormiga pädeva

kohtu määramine. Ilmselt oleks nii ettepanekus silmas peetavas olukorras kui ka nt olukorras, kus kohalik omavalitsus keeldub toimetulekutoetuse maksmisest elatise nõudmise võimalusele viidates (aga kus elatise nõue samuti perspektiivikas ei paista olevat), lahenduseks kohtumenetluse selliselt kujundamine, et ühes kohtumenetluses kõigi kolme poole osalusel (haldusorgani, elatise nõudega inimene ja elatise maksmiseks eelduslikult kohustatud inimene) otsustataks esmalt elatise maksmise kohustuse (täidetavuse) üle ja sellest sõltuvalt seejärel keelduva haldusakti õiguspärasuse üle.¹

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Marju Agarmaa
õiguskorra kaitse osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Marju Agarmaa 6938447
Marju.Agarmaa@oiguskantsler.ee

---

¹ Esitatud ettepanek paistab juba praegu sellist lahendust eeldavat, kui näeb ette, et: „Kui menetlusvälise elatisabi nõude võlgnik ei ole riigile üleläänud elatisnõuet rahuldanud, võib Sotsiaalkindlustusamet esitada riigi nimel hagi elatise sissenõudmiseks võlgnikult.“. Kuna ka selles menetluses hakatakse esmalt välja selgitama, kas elatise maksmise kohustus tegelikult on ja kui suur see on, siis ei saa ka seda menetlust teisiti kujundada kui vähemalt kolmepoolsena.